

[เกาะขอบเวที]

สานพลังภาคี

สู่สังคมสูงอายุศตวรรษที่ 21

12 ธันวาคม 2560

ศ.เกียรติคุณ นพ.ประเวศ วะสี แนะ มองเรื่องผู้สูงอายุเป็นโอกาส ใช้เป็นจุดคานงัดไปสู่การพัฒนาทุกเรื่อง เปิดงาน “สานพลังภาคีสู่สังคมสูงอายุศตวรรษที่ 21”

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนา
ระบบสุขภาพชุมชน (สฟช.) ร่วมกับ สสส.
และภาคีเครือข่าย จัดประชุมวิชาการ เวที
ระบบบริการปฐมภูมิและสุขภาพชุมชน
2560 “สานพลังภาคีสู่สังคมสูงอายุ
ศตวรรษที่ 21” วันที่ 12 – 13 ธันวาคม
2560 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอน
เวนชั่น กรุงเทพมหานคร

ศ.เกียรติคุณ นพ.ประเวศ วะสี
ราษฎรอาวุโส เปิดงานประชุมวิชาการ
เวทีระบบบริการปฐมภูมิและสุขภาพ
ชุมชน 2560 “สานพลังภาคีสู่สังคม
สูงอายุศตวรรษที่ 21” บรรยายพิเศษ
เรื่อง “คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสังคมไทยใน
อนาคต” แนะนำเรื่องผู้สูงอายุเป็น
โอกาสใช้เป็นจุดคานงัดไปสู่การพัฒนา
ทุกเรื่อง

จากนโยบายรัฐบาลและทิศทางการบูรณาการงานเพื่อรองรับสังคมสูงอายุของไทย โดยใช้พื้นที่เป็นฐานและผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพชุมชน (สฟช.) ได้ดำเนินงานวิชาการจัดการความรู้และถอดบทเรียนการบูรณาการคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระดับพื้นที่พบว่าเครือข่ายปฏิบัติการพื้นที่ได้มีการดำเนินงานเป็นรูปธรรมและมีผลลัพธ์การขับเคลื่อนในพื้นที่ที่หลากหลาย ซึ่งการประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมจากองค์กรภาคีภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน ภาควิชาการ ผู้สูงอายุและผู้เกี่ยวข้องจากเครือข่ายทั่วประเทศกว่า 600 คน

“การที่ภาคีมาประชุมสานพลังภาคีสู่สังคมสูงอายุศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เราต้องใช้ตรงนี้เป็นโอกาส เป็นจุดคานงัดไปสู่การพัฒนาทุกเรื่อง ไม่มองว่าเรื่องนี้เป็นภาระเป็นปัญหา แต่มองเป็นโอกาสที่จะใช้เป็นจุดคานงัด เพราะการพัฒนาเอาใจใส่

เรื่องผู้สูงอายุเป็นการแสดงถึงความเป็นผู้เจริญ” ศ.เกียรติคุณ นพ.ประเวศ วะสี ราชกรอรวุโส เนรมุมมองต่องานผู้สูงอายุ มองทิศทางในอนาคตว่าสังคมเมืองรองรับผู้สูงอายุไม่ได้เพราะเป็นสังคมแยกส่วน แต่ระบบชุมชนจะตอบโจทย์เรื่องนี้ได้ โดยกุญแจสำคัญคือการบูรณาการ เอาพื้นที่คือชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง แล้วพัฒนา 8 เรื่องเชื่อมโยงกัน ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สุขภาพ การศึกษา และประชาธิปไตย ซึ่งต้องตั้งเป้าหมายทั้ง 8 เรื่อง สร้างสัมมาชีพให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถเป็นรายได้พึ่งตนเองได้จะเป็นบ่อเกิดของความร่มเย็นเป็นสุขและศีลธรรม โดยด้านสังคมต้องตั้งเป้าหมายที่จะไม่ทอดทิ้งกัน

พร้อมกันนี้ได้แนะแนวทางสามเหลี่ยมขับเคลื่อนระบบผู้สูงอายุ โดยต้องมี 3 ส่วนคือ การพัฒนานโยบาย ภาคีสสนับสนุนระบบผู้สูงอายุ และการปฏิบัติในพื้นที่ ซึ่งกุญแจของความสำเร็จคือ ความต่อเนื่องของปัญญา มีตัวช่วยคือ ภาคีสสนับสนุนระบบผู้สูงอายุ ที่จะเป็นตัวเชื่อมโยงสนับสนุนทั้งผู้ปฏิบัติในพื้นที่และการพัฒนานโยบาย โดยฝ่ายนโยบายจะต้องเรียนรู้จากผู้ปฏิบัติ และผู้สนับสนุนด้วย ต้องใช้กลไก 2 ชนิดในการขับเคลื่อนคือ กลไกที่เป็นทางการ ในส่วนของภาครัฐ การออกกฎหมาย กับกลไกที่ไม่เป็นทางการมาเป็นผู้สนับสนุน ซึ่งจะมีความคล่องตัวกว่า คือมูลนิธิ และภาคี โดยให้ 2 กลไกนี้ทำงานแยกกันแต่มีการเชื่อมโยงกัน และต้องมีส่วนที่เป็นการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำความรู้มาเชื่อมสู่การทำงานขับเคลื่อน เป็นการถักทอการทำงานผู้สูงอายุให้มีพลังมากยิ่งขึ้น แล้วใช้สมาชิกผู้สูงอายุในระดับจังหวัดและระดับประเทศขับเคลื่อนการพัฒนาผู้สูงอายุ โดยแนะนำว่าต้องมีจิตใจดีต่อการทำงาน พร้อมทั้งความรู้เรื่องการจัดการและมีปัญญาเชิงระบบจึงจะไปถึงเป้าที่วางไว้

ภายในงานมีการเปิดเวทีอภิปราย “บทบาทและภาคีในการสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนคุณภาพ

ชีวิตผู้สูงอายุ” การแบ่งห้องย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละประเด็นและนิทรรศการ 3 โซน ได้แก่ โซนการพัฒนาและดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม 12 พื้นที่ทั่วประเทศไทย โซนคลังปัญญาชุมชน แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องทางปัญญาในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และโซนเทคโนโลยีนวัตกรรมที่เข้ามามีส่วนในการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

บทบาทและภาคีในการสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ในปี 2560 นี้ถือเป็นปีประวัติศาสตร์ของไทย เพราะเรากลายเป็นประเทศที่มีประชากรเด็กน้อยกว่าประชากรผู้สูงอายุ นั่นหมายถึงเราได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงแล้ว และเรามีเวลาอีกเพียง 7 ปี เท่านั้นที่จะยอมรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ในปี 2568

“ในแถบเอเชีย ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุมากเป็นที่ 2 รองจากสิงคโปร์ เปรียบเทียบกับกับประเทศพัฒนาแล้วที่ใช้เวลาในการเป็นสังคมผู้สูงอายุนานถึง 70 ปี ในขณะที่ประเทศไทยใช้เวลาเพียง 20 ปี ซึ่งถือว่ารวดเร็วมาก มากจนเราอาจเตรียมตัวไม่ทันหากเราไม่ทำงานร่วมกัน เพราะปัญหาหลายด้านทั้งสุขภาพ เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม ที่ทุกหน่วยงานภาคีจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อม ป้องกัน แก้ไข ให้ทั้งระบบทำงานสอดคล้องกัน ไม่เช่นนั้นภาระงานด้านผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ” พล.ต.ดา ดาริการเลิศ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย กลยุทธ์การสร้างพลังเครือข่ายผู้สูงอายุ กล่าว

อีกหนึ่งภาคีที่ถือเป็นฟันเฟืองสำคัญที่จะทำให้สังคมผู้สูงอายุสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศต่อไปนั่นก็คือภาคเอกชน ซึ่งคุณวรวัฒน์ ศรียุกต์ ผู้อำนวยการด้านบริหารองค์กรเพื่อความยั่งยืน กลุ่มมิตรผล

การเชื่อมโยงแผนพัฒนาจังหวัดและแผนยุทธศาสตร์ด้านผู้สูงอายุบูรณาการจังหวัดอุบลราชธานี ในฐานะตัวแทนภาคเอกชนที่ได้แสดงทัศนะที่น่าสนใจถึงการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ

ณ ปัจจุบันยังคงมีอุปสรรคปัญหาที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันแก้ไข “เอกชนต้องปรับตัวสูงมาก ในภาคการผลิตเราอาจใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วยแก้ปัญหาได้ แต่ในส่วนภาคบริการที่ต้องใช้ human touch ก็อาจจะต้องใช้ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ และประสบการณ์การทำงานให้อยู่ในระบบ แต่ข้อกฎหมายบางข้อ ของประเทศยังคงไม่รองรับเรื่องการจ้างงาน เช่น การจ่ายค่าตอบแทนให้ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ ยังคงทำงานในตำแหน่งเดิมแต่สามารถจ่ายเพียง 15,000 บาท ซึ่งอาจต่ำกว่าค่าตอบแทนที่ผู้สูงอายุเคยได้รับ ซึ่งหากเราจะทำให้การจ้างงานผู้สูงอายุที่เป็นรูปธรรมและทำได้จริงต้องทำทั้งระบบทั้งภาครัฐ และเอกชน”

ด้านมุมมองในเรื่องบทบาทและภาคีในการสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของตัวแทนผู้สูงอายุ อย่าง นพ.อุทัย จินดาพล

ผู้แทนคลังปัญญาผู้สูงอายุจังหวัดพังงา เครือข่ายประชารัฐกับการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุ ได้กล่าวไว้ว่า “พังงาเป็นจังหวัดเล็กๆ เราจึงเน้นไปที่ผู้ปฏิบัติงาน เราทำงานเข้าถึงทุกส่วน ทุกหน่วยงาน เราเห็นภาพรวมของทุกคนที่ต้องจับมือทำงานร่วมกัน เราจึงเห็นปัญหา เมื่อเราเห็นปัญหาเราก็ช่วย และแก้ได้ตรงจุด เรามีผู้สูงอายุ 30,000 กว่า คน ติดสังคม 90-97 % ติดบ้าน 600 กว่าคน ติดเตียง 200 กว่าคน ถือว่าเราดูแล ผู้สูงอายุ ได้ 100 % โดยที่บริบทพื้นที่ที่เป็นภูเขาไม่เป็นปัญหาต่อการดูแล เพราะเจ้าหน้าที่อาสา พยาบาล แพทย์ เข้าใจ และทำงานเต็มที่”

บทบาทที่ชัดเจน ภาคีที่เข้มแข็งคงจะเป็นเครื่องมืออันทรงพลังที่จะสามารถนำพาประเทศให้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน

นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อผู้สูงอายุ

ห้องนี้เปิดเวทีด้วย ผศ.ดร. บรรยงค์ รุ่งเรืองด้วยบุญ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ เสนอเน้นการออกแบบคน พิการและผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ลิฟท์ยก รถติดกับวีลแชร์ Tiny Uber เป็นต้น
2. อุปกรณ์เสริมสร้างสุขภาพ (อุปกรณ์ออกกำลังกาย) 2 ลักษณะ คือ Sit to Stand ฝึก กำลัง Electrical Bike ซึ่งเหมือน จักรยาน แต่มีแรงไฟฟ้าช่วย (Power assist) ผู้สูงอายุต้อง ออกกำลังกายเฉพาะส่วนด้วย
3. อุปกรณ์ฟื้นฟู (Rehabilitation) เช่น Walker งวงขึ้นปรับยี่น เป็นต้น

จากนั้น ดร.กฤษณ์ไกรพี สิทธิเสรีประทีป NECTEC นำเสนอ ให้ความสำคัญกับ Digital Platform เป็นการขับเคลื่อนนวัตกรรมไปสู่การ ขยายผลสู่สังคม การพัฒนานวัตกรรมให้ คนเข้าถึง ในอดีตเป็นการทำงานพัฒนา ขึ้นเป็นขั้นๆ ปัจจุบันต้องมีการรวม ผสม ผสานผลงานวิจัยให้เป็น platform ซึ่งการ พัฒนางานวิจัยนั้นต้องมีการทดสอบกับ ผู้ป่วย ต้องมีความร่วมมือกับหน่วยงาน โรงพยาบาลและทีมแพทย์ คำถามท้าทาย คือ จะมีการผลักดันการใช้นวัตกรรมไปสู่ สังคมได้อย่างไร การทำให้ราคาลดลงใน ระดับที่ผู้ใช้ยอมรับได้

สำหรับ ผศ.ดร. ญัฐนันท์ ศิริเจริญ สะท้อนว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร(ICT)เป็นประโยชน์เพราะ เน้นการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทำให้ผู้สูงอายุ

และลูกหลานสามารถสื่อสารกันได้ ต้อง มีการพัฒนาเทคโนโลยีเฉพาะ เช่น กรณี ผู้สูงอายุ คนพิการที่มีปัญหาทางการได้ยิน ก็ต้องพัฒนาระบบ VDO Phone เป็นต้น

เสริมด้วย นพ.วิพุธ พูลเจริญ มูลนิธิสถาบันและพัฒนานโยบาย สะท้อน คิดในประเด็นการใช้เทคโนโลยีอะไรที่ พัฒนาขึ้นนั้น จะต้องเหมาะสมกับสภาพ บริบทในปัจจุบันด้วย ปัญหาที่ต้องเผชิญ และเตรียมการรองรับ คือ ผู้สูงอายุที่ ดูแลกลุ่มหนุ่มสาว การทำให้ผู้สูงอายุใน อนาคตแข็งแรง ตลอดจนถึงคำถามนัก วิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมแต่ละ หน่วยงานว่า ผลงานที่ได้มานั้น ตรงกับ ความต้องการหรือไม่เพราะสำคัญที่สุด คือ เมื่อพัฒนาแล้วต้องตอบโจทย์ตรง ความต้องการผู้สูงอายุให้มากที่สุด มี กระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และ มีการวางแผนการจัดการในระยะยาว สุดท้าย ต้องสอดคล้องกับสภาพการ เปลี่ยนแปลงของประชากรในสังคม เพื่อ ให้เกิด Smart Age Friendly City ต่อไป

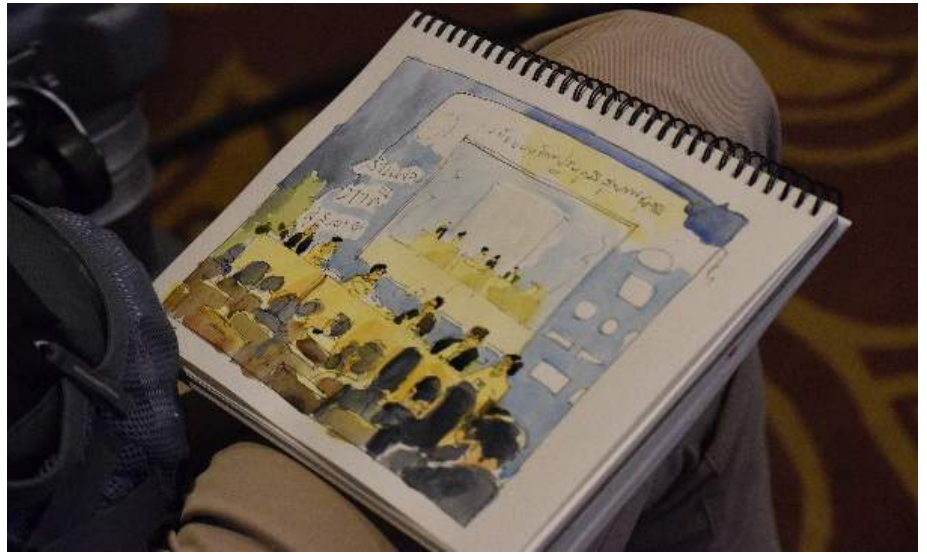
Health Tech Start up เป็นการ รวมตัวของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มา รวมตัวพัฒนาเทคโนโลยีการบริการ สาธารณสุข โดย ได้นำเสนอตัวอย่าง ของ Smart Health Care ที่ช่วยให้ผสม ติดตามดูแลผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง พัฒนา Application ทดแทนแบบ ฟอรัมการคัดกรองและแปรผลได้ด้วย ซึ่ง เจ้าหน้าที่รพ.สต.สามารถใช้ข้อมูลร่วมกัน ได้ด้วย อีกกรณีคือ Diamate ซึ่งเป็น Application ที่ใช้ในการดูแลผู้ป่วย เบาหวาน ซึ่งในที่สุด นวัตกรรมและ เทคโนโลยีในการดูแลและเชื่อมต่อกับ กลุ่ม Health Tech Start up จะต้อง มีบทบาทการดูแลระบบของภาครัฐ ผู้ใช้นวัตกรรมและผู้ประกอบการจึง จะทำให้วงจรของการดำเนินงานของ กลุ่มนี้มีความเป็นไปได้ และสามารถ พัฒนา สร้างผลประกอบการที่เป็น ธรรม เท่าถึง เหมาะกับบริบทสังคมไทย ได้ต่อไป

สานพลังเพื่อระบบการดูแลต่อเนื่องเมื่อต้องพึ่งพิง

นพ.วรวิทย์ โฆวัชรกุล ผอ.โรงพยาบาลสินทราย เผยกลไกสำคัญที่จะส่งเสริมให้การดูแลผู้ป่วยมีความรอบด้าน และต่อเนื่อง คือ บริการดูแลที่บ้าน (HBS : home based service) บ้านคือสถานที่ที่ดีที่สุดในการฟื้นฟูสุขภาพของผู้ป่วย HBS จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมต่อบริการระหว่างโรงพยาบาลและบ้าน เพราะการจำหน่ายผู้ป่วยหลังการรักษาที่โรงพยาบาลไม่ใช่จุดจบของการดูแล HBS จะช่วยไม่ทำให้ผู้ป่วยกลับมาที่โรงพยาบาลด้วยอาการที่แย่กว่าเดิม และ HBS จะต้องไม่ทำให้ผู้ป่วยที่นอนติดเตียงมารับบริการที่โรงพยาบาลเพียงเพื่อมารับยาต่อเนื่อง เนื่องจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขาจะถูกบั่นทอนทันทีจากสายตาผู้คนที่เดินผ่านไปมา

และขยายจาก HBC เป็น CHBC community home based care เป้าหมายของ CHBD คือการส่งมอบความหวัง ผ่านการดูแลที่มีคุณภาพสูง และเหมาะสมเพียงพอ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ป่วยและครอบครัว ยังคงรักษาการดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองและสามารถบรรลุถึงคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ โดยมีผู้ดูแลที่ไม่จำกัดเฉพาะเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แต่ต้องระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาช่วยกัน และต้องตระหนักว่าจิตอาสาที่มาช่วยนั้นจะไม่ทุ่มเทให้ทั้งชีวิต เพราะเขาก็มีหน้าที่มีชีวิตมีภาระของตนเองเช่นกัน

ด้าน **คุณวีระชัย ก้อนมณี ผอ.สำนักสนับสนุนระบบบริการสุขภาพชุมชน สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)** กล่าวในบทบาทขององค์กรสนับสนุนงบประมาณ สำหรับการ

ดูแลกลุ่มพึ่งพิง สปสช.หนุนเสริมบริการปฐมภูมิ แต่มีได้หมายความว่าเฉพาะปฐมภูมิ แต่เชื่อมโยงไปที่ทุติยภูมิ และตติยภูมิ ผ่านกองทุนต่างๆทั้งกองทุนตำบล กองทุน LTC และกองทุนฟื้นฟูจังหวัด ซึ่งกองทุนตำบลมีทั้งสิ้น 7,547 แห่งกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพจังหวัดมีทั้งสิ้น 42 จังหวัด และ LTC ทั้งสิ้น 4,274 แห่ง

ในส่วนของท้องถิ่น อบต.พักทัน อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี โดยคุณเมธา ญาติเสริมว่าท้องถิ่นคือปลายทางที่นำนโยบายมาปฏิบัติ LTC ที่ท้องถิ่นที่พักทัน สิงห์บุรี ดำเนินการมา 1 ปี มีกระบวนการคัดกรองผู้สูงอายุอบรม care giver โดยเลือกจาก

อสม. มอบหมายหน้าที่ให้สอดคล้องกับความรู้และให้มีกระบวนการรู้จักญาติก่อนการดูแลผู้ป่วย ชวนพระไปเยี่ยมผู้ป่วยที่บ้าน โดยท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมผู้นำชุมชนให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย

สำหรับ ผศ.ดร.กานดา ชัยภิญโญ คณบดีวิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กับ นพ.จักรกริช ไข้วศิริ ผู้ช่วยเลขาธิการ สปสช. เสริมมุมมองว่าทำอย่างไรจะไม่ทำให้เกิดความพิการในผู้สูงอายุ การเตรียมผู้สูงอายุไม่ให้เป็นโรค และความเข้มแข็งต่อเนื่องในการพัฒนาระบบ

ท้องถิ่นพร้อมใจ เปิดพื้นที่สาธารณะของผู้สูงอายุในชุมชน

คุณสุรเดช เดชคุ้มวงศ์ นำภาคีเปิดห้องย่อยพื้นที่สาธารณะของผู้สูงอายุในชุมชน ร่วมแลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์แต่ละท้องถิ่น เริ่มจากชุมชนตำบลโคกเจริญ อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา โดยคุณบุปผา เทพณรงค์ ผู้แทนชุมชน และอดีต ผอ.รพ.สต.โคกเจริญ ย้อนถึงปัญหาการขาดพื้นที่รวมกลุ่มทำกิจกรรมของผู้สูงอายุในชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุบางท่านที่ต้องการออกกำลังกายต้องเดินทางไปออกกำลังกายที่ชุมชนอื่น กระทั่ง “ยายแม่ว” แกนนำผู้สูงอายุในชุมชนไปเชิญชวนให้แม่ของผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่นมาออกกำลังกายร่วมกัน และหาพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมผู้สูงอายุในชุมชน จึงเกิดการขับเคลื่อนโดยเทคนิค 3 ประสาน ภาครัฐ ท้องถิ่น และประชาชน โดย รพ.สต. เป็นพี่เลี้ยงอย่างต่อเนื่อง และมีวัดมาหนุนเสริมในโครงการ “พระเยี่ยมโยม”

ต่อด้วยเทศบาลนครรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี คุณจิรนนท์ ปิติฤกษ์ พยาบาลวิชาชีพ เทศบาลนครรังสิต รวมกลุ่มผู้สูงอายุจัดกิจกรรม

หลากหลาย มีศูนย์พัฒนาสมรรถภาพสำหรับผู้สูงอายุ จัดรายการวิทยุชุมชน และโดดเด่นเรื่องการดูแลผู้สูงอายุที่ติดบ้าน-ติดเตียง โครงการนวัตกรรมดูแลผู้มีภาวะพึ่งพิง มีบริการรถรับ-ส่งไปโรงพยาบาล โดยท้องถิ่นดูแลสนับสนุน

ตามมาด้วย ประชาสังคมกับการเตรียมความพร้อมสู่สังคมผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม โดยคุณศักดิ์เจริญ ภาณุตานนท์ เลขาธิการสภาอัยกแพงเบ็งแจง คนมหาสารคาม พูดถึงบทบาทภารกิจหลักคือ ชักชวนกลุ่ม องค์กร ผู้คนในมหาสารคามมาช่วยกันดูแล พัฒนาชุมชนสังคมมหาสารคามให้อยู่เย็นเป็นสุข เพราะเรื่องผู้สูงอายุเป็นเรื่องของทุกคนในสังคม มีหลายมิติและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สุขภาวะที่ดีของผู้สูงวัย จึงเป็นความเข้มแข็งของชุมชน

ส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ดร.อุบล ยะไวยุทธวิชัย ปลัด อบต.ดอนแก้ว ชูกระบวนการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุในพื้นที่ ทบทวน ทูทางสังคมและฐานข้อมูล จัดกลุ่มผู้สูงอายุตามศักยภาพ

เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มติดบ้าน กลุ่มติดเตียง กลุ่มติดสังคม และกลุ่มติดสังคมที่สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง จัดตั้ง “โรงเรียนฮอมสุข” มีหลักสูตรเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้สูงวัย และเตรียมตัวก่อนตาย พร้อมส่งเสริมอาชีพ สุขภาพ การเรียนรู้ และการเป็นจิตอาสา Care Giver

เสริมด้วยมุมมองจาก 2 ท่านคือ รศ.ดร.ชรินทร์ เจริญกุล คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กับ รศ.ดร.อาชัญญา รัตนอุบล คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขึ้นชมทุกท้องถิ่น มองเห็นตัวอย่างที่ชัดเจนของมหาสารคาม ที่จะช่วยการคิดในอนาคตว่าควรจะมีองค์ประกอบประชาชนในการขับเคลื่อนอย่างไร ซึ่งมองว่าชาวบ้านเป็นผู้ร่วมผลิตและทำให้คนมีความสุข กลไกที่น่าสนใจมาก เป็นตัวที่จะขับเคลื่อนสอดรับกับความต้องการของแต่ละชุมชน

คลังปัญญาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บรรยากาศช่วงบ่าย ภายในห้องคลังปัญญาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอบอุ่นและอบอุ่นไปด้วยมิตรภาพของพลังภาคีเพื่อผู้สูงอายุที่เข้ามาถ่ายทอดแบ่งปัน ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ที่เปรียบดังคลังปัญญามีชีวิต ผู้ดำเนินรายการ คือ คุณณัฐมน ไทยประสิทธิ์เจริญ

หลังจากปลุกพลังผู้ร่วมประชุมด้วยสารคดีสั้นการทำงานบูรณาการเพื่อผู้สูงอายุของพื้นที่บางน้ำผึ้งสมุทรปราการเรียบร้อยแล้ว คลังปัญญาท่านแรกก็แสดงให้เห็นตัวอย่างของศักยภาพผู้สูงอายุก็คือ คุณพิสุทธิ สมประสงค์ ผู้แทนชมรมคลังปัญญาจังหวัดปทุมธานี อดีตวิศวกรอาวุโส วัย 67 ปี หรือลุงแดง ที่คนในชุมชนรู้จักกันเป็นอย่างดี เพราะเป็นผู้สูงอายุที่ลุกขึ้นมาทำหน้าที่ปลุกพลังคนในชุมชนเมื่อเกิดวิกฤติน้ำท่วม ปี 2554 ทำกิจกรรมร่วมกันจนเกิดเป็นการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งมาจนถึงปัจจุบัน “ถ้ามีแต่คลังปัญญา แต่ไม่ได้เอามาต่อยอดก็เปล่าประโยชน์” การฟื้นฟูคลังปัญญากลับมาไม่ให้อายุหายไปเป็นเพียงจุดเริ่มต้น แต่การทำให้ภูมิปัญญานั้นถูกนำมาต่อยอด จนเกิดเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน สังคมและประเทศนั้นถือเป็นผลสำเร็จ ยกตัวอย่างหลายๆ พื้นที่ที่ได้นำเอาภูมิปัญญาด้านต่างๆ ทั้งด้านอาหารสมุนไพร สิ่งประดิษฐ์ งานฝีมือ นั้นล้วนเป็นสิ่งทรงคุณค่าที่นำมาถ่ายทอดให้ชุมชน โรงเรียน หรือแม้แต่ผู้สนใจ จนกลายเป็นอาชีพ สร้างรายได้ให้ผู้สูงอายุคนในชุมชน

อีกสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้คลังปัญญา ถ่ายทอดออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้ถ่ายทอด เพราะ

ปัญหาหนึ่งที่ผู้ทำงาน สนับสนุนคือ ผู้สูงอายุเจ้าของคลังปัญญาหลายคนประสบก็คือ ผู้สูงอายุไม่กล้าที่จะพูด ไม่กล้าบอกเล่า หรือถ่ายทอดไม่ได้ ซึ่งเทคนิคสำคัญที่ลุงแดง แนะนำเอาไว้ได้อย่างน่าสนใจก็คือ

1. ทาบัดดี คือถ้าเรามีองค์ความรู้แต่พูดไม่เก่งก็หาเพื่อนที่พูดเก่งมาเป็นพูดแทนเรา
2. ฝึกพูดด้วยการเขียนบท ท่องจำ และฝึกพูดบ่อยๆ สุดท้ายเราก็จะเป็นผู้ถ่ายทอดได้เอง

นอกจากนั้นยังมีคลังปัญญาจากอีกหลายพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น ดร.พยุง ใบแย้ม ผู้แทนชมรมคลังปัญญาจังหวัดกาญจนบุรี มาพร้อมด้วยวงรำไท่น ที่คนเล่น คนร้อง คนรำ คือสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ที่ลีลาการฟ้อนรำนั้นสวยงาม สนุกสนาน ชวนให้ผู้ร่วมกิจกรรมต่างรู้สึกดีคึกคัก

คุณนิภา คงเพชร ผู้แทนชมรมคลังจังหวัดยโสธร ที่ผู้สูงอายุนำภูมิปัญญา มาต่อยอดจนสามารถขับเคลื่อนทำอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของพื้นที่ได้เต็มรูปแบบ พร้อมทั้งสร้างเม็ดเงินจำนวนมหาศาลลงไปในชุมชน

ผศ.วรพล พนมพรสุวรรณ คลังปัญญาจังหวัดสมุทรปราการ นำองค์ความรู้งานวิจัยที่ถ่ายทอดถึงวิธีการรวบรวมภูมิปัญญาของชุมชนในรูปแบบงานวิจัย

และเพื่อให้ถูกนำไปใช้ได้ง่ายจึงมีการเผยแพร่ผ่านแผ่นดีวีดี

นอกจากนั้นยังมีตัวแทนของด้านการศึกษา คุณตติยา ใจบุญ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา (ท้องฟ้าจำลองกรุงเทพ) ภายใต้การกำกับดูแลของ กศน. ที่เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่เห็นศักยภาพของผู้สูงอายุ ด้วยการดึงเอาผู้สูงอายุที่เกษียณแล้วให้กลับมาทำงาน ที่แต่ลำตาแหน่งหน้าที่ถือเป็นงานที่ต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะด้าน “การจ้างผู้สูงอายุนั้นดีหลายอย่าง เช่น มีประสบการณ์ รู้งาน ใส่ใจ และมีบุคลิกภาพที่ดีแต่งตัวสวยงามเรียบร้อย” คุณคุณตติยา กล่าว ซึ่งปัจจุบันที่ท้องฟ้าจำลองมีผู้สูงอายุหมุนเวียนมาทำงานมากถึง 22 คน ซึ่งที่ผ่านมาก็ประสบปัญหาช่องว่างระหว่างวัยของคนทำงาน 2 กลุ่ม คือผู้สูงอายุและคนรุ่นใหม่ แต่สิ่งที่สามารถสร้างความเข้าใจใคร่ให้เกิดขึ้นกับคนทำงานทั้งสองกลุ่มได้ในวันนี้ต้องอาศัยความเข้าใจ ให้เกียรติให้คุณค่า และใช้กิจกรรมมาเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์

ปิดท้ายด้วยการ workshop จากสถานีโทรทัศน์ Thai PBS ภายใต้สโลแกนสุดเก๋ “เพราะเราเชื่อว่าทุกพื้นที่จะมีคนแจ่มๆ ซ่อนตัวอยู่”